

PETROL SAVAŞI DÜNYA ve ÜLKEMİZ (*)

TAHIR ÖNGÜR Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü, Ankara

GİRİŞ

Yirminci yüzyılın enerji kaynağı olan petrol, yirminci yüzyılın sorununu da oldu. Gerçekten de 1900 yılında dünya enerji tüketiminin yalnız %8'ini sağlayan petrol ve doğal gaz, 1950'de %34, 1960'da %43.9, 1970'de %59.7, 1974'te ise %61.6'lık oranlarla dünya enerji tüketiminde başyeri alır oldu⁽¹⁾. Buna koşut olarak da kimi yaklaşımlarla "Petrol Sorunu", kimileriyle de "Petrol Devrimi" dünya ekonomisi ve siyasal yaşamının baş konusu oldu. Kimilerince petrole bağımlılık insanlığın geleceğini karartıyor. Kimileri içinse her yıl birkaç kez artan kazançlar sağlıyor. Dünya halklarının bir bölümünün yoksullaşmasının sorumlusu olarak gösterilen petrolün bu yönleriyle uluslararası bir çıkar çatışması karmaşasına konu olması doğal. Bu çatışmanın kaba yaklaşımlarda nitelendiği gibi karmaşa içinde gelişmediği, açık seçik taraflar arasında sürdüğü, fakat çok yaygın bir sapıtırıcı propaganda ile dünya kamuoyunun yanıltıldığına açık kanıtları var.

Konunun propaganda öğelerinden ayıklanarak incelenmesi, gündelik yaşamı, yakın ve uzak geleceğinin sorunlarında petrol etkeni belirleyici bir yer tutan ülkemiz için zorunlu. Bu yazı böylesi bir çaba ile petrol olgusunu özellikle son on yılındaki gelişimi ve geleceğe yönelik eğilimler açısından tartışmaya çalışacak.

PETROL SAVAŞI

Bilinen dünya petrol kaynakları 650 milyar varil olarak hesaplanmakta. Bugünkü kullanım hızıyla (22 milyar varil) bu kaynak 30 yıl dayanabilecek. Bu süre doğal gaz için 45 yıl kadar (1). En iyimser yaklaşımlarda bile petrolün görünür bir gelecekte tükenen bir kaynak olduğu vurgulanıyor. Bu yüzden tüm ilgililerin petrolden elde edebilecekleri en büyük yarara yönelmeleri doğal. Kaynakların eşitsiz dağılımı ve dünya üretim ilişkilerine egemen olan biçim, petrol ilişkilerini sürekli bir savaşa dönüştürüyor.

Petrol Savaşında Yanlar

BM'in yayınladığı verilere göre 1978 yılı dünya petrol tüketiminin %64.7'sini yapan kapitalist ülkeler üretimin yalnızca %21.54'ünü gerçekleştirmiş bulunuyor. Sosyalist ülkeler üretimin %23.1'ini tüketimin %19.5'ini; geri kalmış ülkeler ise tüketimin %15.8'ini, üretimin %55.4'ünü yapmış bulunuyor. Bu tablo petrol kaynaklarını paylaşmada sosyalist ülkelerin dengeli konumunu açığa çıkarırken, kapitalist ülkelerin tüketimin 2/3'ünü yaptıklarını gösteriyor (2).

Ayrıca kapitalist ülkelerin enerji dengesi içindeki petrol ve doğal gazın ağırlığı sürüyor (3).

Dünya enerji tüketiminin büyük bir bölümünü tüketen ve enerji tüketimini ağırlıklı bir biçimde pet-

rolle dayandıran gelişmiş kapitalist ülkeler çok uluslu petrol tekelleri aracılığıyla dünya petrol endüstrisini on yıllardır denetlemekte ve bu egemenliğini sürdürmek için savaşmaktadır.

Savaşın karşı cephesini petrol üreticisi ülkeler tutuyor. Dünya üretiminin yarısından çoğunu yapıp yedide birini tükettiklerine göre de bunları petrol satan ülkeler olarak sınıflamak gerek. Bu ülkeler OPEC (Petrol Satan Ülkeler Örgütü) içinde örgütlenen ve ortak çıkarlarını ortak programlarla savunma çabasında olan ülkelerdir.

OPEC ülkelerinin bilinen petrol rezervleri 450 milyar varil buluyor. Bu bilinen dünya rezervlerinin %60'ı dolayındadır. OPEC ülkeleri 1978 yılında 10,9 milyar varil petrol üretmiştir. Bu sosyalist ülkelerinkiyile birlikte dünya üretiminin yarısı dolayındadır. Yine OPEC ülkeleri dünya petrol pazarlamasında 1973'te %65, bugün ise %58'lik bir paya sahiptir (4).

OPEC petrolü özellikle Avrupa ülkeleri için yaşamsaldır. OECD petrol tüketiminin %60'ı OPEC'ten

(*) Bu görüşler Nisan 1980'de Ankara'da yapılan "Türkiye Beşinci Petrol Kongresi"nde düzenlenen bir açık oturumda savunulmuştur.

sağlanmaktadır ve bu oran 1973'ten buyana değişmemiştir (3).

OPEC gelecekte de bu konumunu koruyacaktır. OPEC petrol sunumu 1980'de 26-30 milyon varil/gün; 1985'te 35-40 milyon varil/gün; 1990'da ise 46-50 milyon varil/gün olacaktır. OPEC üretimini daha çok arttıramayacaktır. Biryandan OPEC rezervleri eskisi gibi artmamaktadır. 1950-60 arasında %3; 1960-70 arasında %7,7 artan OPEC rezervleri 1970-77 arasında %1,1 azalmıştır. Bir yandan da OPEC iç tüketimi yılda %15-20 artmaktadır. Bu hızla OPEC ülkelerinin petrol tüketimi 2000 yılında ABD'nin bugünkü düzeyine ulaşacaktır (1).

Bu nedenle OPEC petrolüne bağımlı kapitalist ülkelerin enerji dengelerini petrolden başka enerjilere kaydırmaları zorunlu görülmektedir. Ne varki yıllardır bu yönde bir kırılmaya görülmemektedir. Bunun nedeni ucuz OPEC petrolünün emperyalist ülkeler için hala çekiciliğini korumasıdır.

Petrol Fiyatları

Tüm iletişim araçları sürekli olarak petrol fiyatlarının roket hızıyla yükselişinden söz ederken, enflasyonun ve kapitalist ekonomilerin tüm sorunlarının nedeni olarak bu artış gösterirken ucuz OPEC petrolünden söz etmek paradoks gibi görülebilir. Fakat konu gerçekten de irdelenmeye değer.

1972'de varili 1,90 dolar olan petrol fiyatı 1974'te 9,74, 1979 sonunda da 24 dolara yükselerek %1168 artış göstermiştir (5). Bu resmi OPEC fiyatları yanında Rotterdam'daki spot piyasasında çok daha yüksek fiyatlarla satış yapılmıştır. Bu korkunç görüntünün ardında ise kapitalist sistemin enflasyon olgusu yatmaktadır. Enflasyonun etkisi hesaplandığında 1979 sonundaki gerçek OPEC fiyatlarının 1974 başındakilerle aynı olduğu görülecektir. 1974 Ocak ayı fiyatları (OPEC'in ilk önemli fiyat artırımından önce) taban alındığında gerçek fiyatlar 1975 ve 1976'da %3-25 daha ucuz; İtalya'da 1979'da bile süren düşüş söz konusu. 1979'daki fiyat artışlarıyla 1974 tabanının

ABD'nde biraz üzerine çıkılırken Japonya'da yine altında kalıyor (6).

1965'teki petrol ve altının (dolar olarak) ve petrolün (altın olarak) fiyatları 100 kabul edilip değişimleri incelendiğinde gerçek petrol fiyatlarının artmadığı, görece artmaların da enflasyon sıçramalarını izlediği görülmektedir (7).

Petrolden Kim Kazanıyor?

Bu büyük kaynağın kazancının üretici ülkelere gitmesi beklenir. Oysa petrodolarlar, olağanüstü kazançlar, dünyayı sömüren Arap şeyhleri propagandasının altında yine çarpıcı bir gerçek yatıyor. Batı Avrupa'da artılıp geri kalmış ülkelere satılan her bir ton petrolden elde edilen 250-260 dolar net kârın ancak 90-95 doları OPEC ne kalıyor (3). Yine 1 Haziran 1979'da AET pazarlarında varili 48 dolardan satılan üründen tüketici ülkeler hükümetlerin vergi payı %42 oranındaydı. Aritma, taşıma, dağıtım ve pazarlama paylarından geriye OPEC ülkelerine fiyatın yalnızca %29'u kalmaktaydı. Başka bir deyişle OPEC'in 13,52 dolar kazandığı bir varil ortalama üründen tüketici ülke hükümetleri 24 dolar kazanmaktaydı (8).

Dış ticaret hadlerindeki mamul maddelerin hammaddeler aleyhine olan değişimleri OPEC'i tüketici emperyalist ülkeler karşısında bir kez daha zarara uğratmakta ve petrolden gelen gelirin önemli bir bölümü bir de bu yolla geri dönmektedir. OPEC'in altı endüstri ülkesiyle 1975-78 yıllarında yaptığı ticaretteki net kaybı 16359 milyon dolar olarak saptanmış bulunuyor. Bu kayıp OPEC dış alımının %8,5'ini bulmakta (6). 1974'ten buyana OPEC-OECD ticaretinde OPEC dış alımı üç kat artarken, dışsatımı yalnızca %20 arttı. OPEC'in bu ticaretteki fazlası 63,82 milyar dolardan 23,77 milyar dolara indi (8).

Sürekli propaganda edilen petrol zenginliği miti böylesi bir kofluk. Petrol Satan yedi Arap ülkesinin 1976-78 dönemindeki yıllık kazançları Almanya'nın ticari geliri'nin %78'i, AET'ninse %20'si olan

76 milyar dolar. Bu, 21 Arap ülkesinin tüm dışsatımının %80-90'ını oluşturuyor. Tek gelir kaynakları petrol dışsatımı, 150 milyon nüfuslu 21 Arap ülkesinin ulusal geliri ABD'ninkinin %10'undan az, 163 milyar dolar (9).

Bu kazançlardan kalan finansman artışı da emperyalist propagandaya konu oluyor. Gerçekten de 1972'de 9 milyar dolar olan finansman artışı 1978'de 130 milyar dolara yükselmiş bulunuyor. Ne varki bu sayı ABD'nin finans artığının yalnızca %4'ü oranında kalıyor.

Görüldüğü gibi petrol endüstrisi, üretici ülkelere kazandıran bir endüstri niteliğini koruyor. Bu alanda en kazançlı olanlar da çok uluslu tekeller. Nasıl olmasın, Suudi Arabistan petrolünü 18 dolardan alan Aramco 23,5 dolar (varili) dan satmaktaydı (10). Newsweek'e göre 1979'un ilk 9 ayında dokuz çokuluslu petrol tekelinin kazanç ve kazanç artışı şöyle sıralanıyor : (Milyon dolar olarak)

Arco	320,4	% 50
Amoco	433,8	% 50
Shell	393,3	% 60
Gulf	416,0	% 80
Exxon	1145,0	%120
Mobil	595,0	%130
Conoco	247,1	%125
Sohio	366,2	%191
Texaco	612,2	%211

Tekel kârlarının 2/3'ü yurt dışından kaynaklanıyor, 1979 içinde tekelin sattığı petrol %2,7 azalmışken kârları 1974'teki rekorlarının %45 üzerinde (11).

Az gelişmiş Ülkeler

Petrol tüketicisi ülkelerin propagandasının ağırlık merkezlerinden biri de az gelişmiş ülkelerin artan petrol fiyatlarından ötürü yıkıma sürüklendiği, sorumlunun da OPEC olduğu yolunda. Bu da gerçeklerden farklı.

OPEC üyesi olmayan az gelişmiş ülkelerin 1974-1976 arasındaki net ham petrol ve ürün dışsalımı 486 milyon ton. Bu ülkeler arasında dört sosyalist Asya ülkesi de var (12).

(Milyon ton)

Yıl	Dışalım	Dışsatım	Net Dışalım
1974	361,146	186,976	174,170
1975	328,148	182,517	145,631
1976	360,721	294,112	166,609
Toplam	1050,015	563,605	486,410

Az gelişmiş ülkelerin tablodan görüldüğü gibi satın aldıkları petrolün %53,7'sini yeniden sattıkları ve bundan kazançlı çıktıkları düşünlürse yüklerinin görüldüğünden az olduğu anlaşılır. Söz konusu az gelişmiş ülkelerin beşi (Arjantin, Brezilya, Hindistan, G. Kore ve Tayvan) tüm net dışalımın %50,3'ünü yaptığına göre az gelişmiş ülkelerin tümüne yakınının söz konusu dönemde 242 milyon ton net dışalım yaptığı anlaşılır.

1973 fiyatlarıyla daha sonraki fiyat artışlarından doğan farkların söz konusu az gelişmiş ülkelere yüklediği ek yükler ise şöyledir (milyon dolar)

Yıl	OPEC dışı az gelişmiş ülkeler	5 ülke dışında az gelişmiş ülkeler
1974	8391,6	4532,7
1975	8378,7	4192,3
1976	10788,1	5053,0
Toplam	27918,4	13778,0

Az gelişmiş ülkelerin petrol fiyatlarının artışıyla karşılaştıkları 13,78 milyar dolarlık ek yük karşılık aynı dönemde OPEC'in az gelişmiş ülkelere yaptığı yardımın tutarı ise 18,52 milyar doları buluyor. Bu da genelde az gelişmiş ülkelerin uğradığı görece zararların bile OPEC tarafından fazlasıyla giderildiğinin kanıtı.

Doksanbeş az gelişmiş ülkeden 40'nın 1973 ile 1978 arasındaki dışalımını azalmış ya da dışsatımını artmıştır. Geri kalan 55 ülkenin yalnızca 10'unun dışalımını, bu dönem içinde %75 ya da daha çok artmış (13). Bu değerler de az gelişmiş ülkelerin petrol karşısında emperyalist ülkelerden çok daha akılcı bir tavır takındığını gösteriyor.

Türkiye'nin Durumu

Türkiye'nin konumu bu resmin çok ilginç bir yerinde. 1973-78 yıl-

ları arasında dışalım artış hızında 95 az gelişmiş ülke arasında 8. yeri alıyor Türkiye (13). Türkiye'nin önüne geçemediği yedi ülke ise Fas, Somali, Bangladeş, Kolombiya, Sudan, Yemen ve Ürdün(!). Enerji alanında petrole bağımlılığını, üretmediği petrole bağımlılığı (!) arttırma yarışındaki bu başarısı ülkemizi tüm dışalım gelirini petrol dışalımına ayırma zorunda bırakıyor.

Türkiye 1979 yılı içinde 8.322.331 ton ham, 3.481.700 ton işlenmiş petrol satın almıştır. Bunların karşılığında 2 milyar dolar ödeme yapılmıştır.

Petrol Sorunu ve Nedeni

Buraya değin sergilenen ve sergilenmeyen olgular petrol ile ilgili bir dizi köklü sorunu vurgulamamızı gerektiriyor.

— Petrol görünür bir gelecekte tükenecektir. Yeni bulgular bu durumu ancak bir dereceye değin geciktirmekten öte gitmemektedir.

— Petrol kaynaklarının geliştirilmesi için gerekli yatırımlar yapılamamaktadır (batı ülkelerinin gereksinmelerinin karşılanabilmesi için gelecekte on yıl içinde 120-160 milyar dolar yatırım yapılması gerekirken bugünkü hızla bunun ancak üçte biri sağlanabilecektir) (3).

— Kapitalist dünya petrolün yerine geçecek başka enerji kaynaklarının geliştirmemekte ve petrole bağımlılığını sürdürmektedir.

— Kapitalist dünya OPEC petrolüne bağımlılığını sürdürmektedir.

— Petrol endüstrisinde kazançlı çıkanlar tüketici ülke hükümetleri ve çokuluslu tekeller olmaktadır.

Tüm bu sorunların nedeni OPEC petrolünün gerçek fiyatlarının kapitalist dünya için ucuzluğunu koruması ve petrol endüstrisinin üretim sonrası süreçlerini (arıtma, taşıma, pazarlama) halâ çokuluslu tekellerin denetlemeyi sürdürmesidir. Petrol endüstrisi en yüksek tekel kârlarının sağlandığı alandır. Tekellerin denetlendiği petrol miktarı azaldığı halde kârlarında çok yük-

sek artmalar olabilmektedir. İşte bu yüzden insanlığın önemli bir bölümünün geleceğini enerji sıkıntısı tehlikesi beklerken, bugünü de çeşitli oyunlar karartmaktadır.

PETROL DEVRİMİ Mİ?

Cezayir'li Labussine Eylül '79'da Bükreşte yapılan Dünya Petrol Kongresi'ne sunduğu "Petrolün Politik Boyutu" bildirisinde petrole bağlı uluslararası ilişkilerin 1938'de başladığını varsaydığı "petrol devrimi" ile nasıl değiştiğini inceliyor. (1). Laoussine bu devrimin 1938'de Meksika'nın, Başkan Cardenas'ın önderliğinde petrolü ulusallaştırmasıyla başladığını ileri sürüyor. Çok uluslu tekellerin ve emperyalist ülkelerin tüm baskı ve saldırılarla Meksika'yı yenilgiye uğratamamıştı. 1951'de Mussaddık'ın İran'da uyguladığı benzer bir deneme ise yenilgiyle sonuçlandı.

Şimdi ise durum oldukça değişik. Cezayir, Libya ve Irak'la başlayan ulusallaştırmalar başarıyla 1960'lardaki örgütlenmesi ile başlayan bu gelişme 1970'lerde OPEC'in resmi siyasası oldu. 1973/74'teki fiyatların artık şirketlerce değil üretici ülke hükümetlerince belirlenmesi kararı ve sürekli fiyat ayarlamaları da buna eşlik edince uluslararası petrol ilişkilerinde köklü dönüşmeler başladı.

Norveç'li Profesör Oystein Noreng bu ilişkileri 19. yüzyıl sonlarındaki Avrupa'nın işçi sınıfı ve Viktoryen burjuvazisi arasındaki sınıf savaşına benzetiyor (1). Noreng'e göre petrol üretici ve satıcısı az gelişmiş ülkeler işçi sınıfı, batılı endüstri ülkeleri de burjuvaziye benzetilebilir. 77'ler Grubu, Genel İşçi Birliği, OPEC, bir sendikacı, OAEPC'te, etnik bir kulübe benzemektedir. Noreng'in benzetmesinde 1970'lerin OPEC eylemi de devrimci bir grevi andırıyor. Yalnızca üreticilerin gelirlerinin artırılmasına yönelse reformist ya da ekonomist olarak betimlenebilecek olan bu eylem üretimlerini kendilerinin denetleme ve örgütlenmesine yöneldiğinden devrimci bir nitelik kazanmıştır.

1980'lere girerken hemen tüm OPEC ülkelerinde ulusal petrol şirketleri kurulmuş (NOC's), çoğunda petrol kaynakları ulusallaştırılmış durumda. Gergi hâlâ çokuluslu tekeller OPEC üretiminin %65'ini denetleyebiliyor, fakat aracı rolleri de gitgide zayıflıyor. Ulusallaştırma süreci geliyor. Suudi Arabistan bile Petramin adlı ulusal şirketini kurup bundan böyle tüm ruhsatları yalnızca buna vermeye başladı. Bir yandan da Aramco'nun denetimini Petramin'e kaydırıyor. New York Times'in belirttiğine göre on yıl önce dünya petrol ticaretinin %70'ini denetleyen 7 Kardeşler bugün bunun %50'sini bile denetleyemiyor ve bu oran gitgide düşüyor (14). 1980 dışsatımlarının %50'sini kendileri yapacak(8). Çokuluslu tekellerin OPEC petrolü üstündeki denetimi 1969'da %60 iken geçen yıl %40'a düştü, daha da düşüyor (18).

Tüm bunlara karşın taşıma, arıtma ve pazarlama etkinliklerinin petrol endüstrisinin en kazançlı alanları olduğunu saptayan OPEC ülkelerince bu alanlarda da yatırım programları yapılmaya başlandı. Toplam deniz taşımacılığının yalnızca %3,5'una ve dünya arıtma sigasının %7'sine üye olan OPEC bu alandaki payını genişletmek üzere yeni şirketler kurmaktadır. 1972'de rafine ürün gelirinin %9'unu alan OPEC şimdi bu oranı %33'e yükselmiş durumda.

Bunların yanında çokuluslu tekellerin denetiminde olduğu dönemde boşa harcanan petrol gazı kaynaklarını değerlendirmek üzere yeni yatırımlara girişen OPEC, enflasyonist fiyat artışları karşısında ezilmemeyi amaçlayan bir fiyat siyasasını izlemeyi de sürdürüyor.

Emperyalizmle giriştiği savaşta öteki az gelişmiş ülkelerle dayanışma doğrultusundaki dış yardım

siyasası da OPEC'te odaklanan eyleme uluslararası petrol ilişkilerini kökünden değiştirmeye yönelik bir nitelik kazandırıyor.

OPEC'in geleceğe yönelik bu çabaları kapitalist ülkelerce de değerlendiriliyor elbet. Nevar ki petrole ve OPEC petrolüne bağımlılığını azaltacak yatırımları ve yatırım kaydırmalarını gerçekleştirme yeteneğini gösteremeyen tekelleri sistem OPEC'i kuşatmaya yönelik bir strateji uygulamaya başlamış durumda.

Sosyalist ülkeler dışında dünya petrol tüketiminin %77'sini ABD, Kanada, AET, Japonya ve Avustralya yaparken, tüketim 1979'da AET'nde % 4,3, Japonya'da % 3,1 artmışken yoğun bir stoklama çabası gözleniyor. Federal Almanya 1979'un ilk yarısında 1978'in tümündekinin %20, Fransa %14,6 fazlasıyla almış yapıp stokladı. Dev boyutlu stoklarla OPEC karşısında silahlanan kapitalist ülkeler K.Denizi yataklarında üretimi düşürerek, ABD'nde en düşük kuyubaşı verimleri ile üretim yaparak OPEC petrolünü sömürmeyi sürdürüyordu (17). Arama kısıyor ve özellikle kapitalist ülkelerin sorunsuz denetleyebildikleri alanlara kaydırıyor. Dünya'da yapılan sondajların %75'i ABD'nde yapılıyor. Ve son günlerde uluslararası kapitalist finans örgütlerinin petrol aramaları için dev bir yardım programı hazırladığı, içlerinde Türkiye'nin de bulunduğu bir dizi ülkede petrol bulunduğu biçiminde gazete haberleri yer alıyor.

Türkiye'nin benzeri az gelişmiş ülkeler arasındaki yeri çok ilginç. Petrole bağımlılığının artış hızında 8. sıradaki Türkiye, OPEC'le olumlu ilişkileri geliştirememiş bir ülke olarak emperyalizmin OPEC'i kuşatma stratejisinde kendisine yer hazırlanan ülkelerden biri. Dünya

Bankası raporlarında petrol bulabilecek ülkeler arasında sayılıp kamu iletişim araçlarıyla propaganda ediliyor. Bir yandan da ülkenin ekonomik-politik yaşamını artık iyice avuçlarının içine almış bulunan yerli tekellere ardarda petrol şirketleri kurdurulup arama ruhsatları dağıtılıyor, arıtma ve dağıtım alanı bunlara bırakılmaya hazırlanıyor.

SONUÇ

Tüm dünya için olduğu gibi Türkiye için de sonuç açık:

— Dünya halklarının esenliği ve mutluluğu için kullanılabilir petrol kaynaklarının, insanlığın gelişme yollarını tıkayan bir araç biçimine dönüşmesinin nedeni, tekelleri sistem ve emperyalizmdir.

— Petrol savaşının yarını, antitekel ve antiemperyalist savaşla belirlenecektir.

— Petrol, tüm etkinlik alanlarıyla ulusallaştırılmalı ve kamulaştırılmalıdır; Tüm çalışmalar tek bir ulusal kuruluşça örgütlenmelidir; Satın almalar devletten devlete yapılmalıdır; OPEC ile ilişkiler geliştirilmelidir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- (1) OPEC Review III-3.
- (2) Natural Res. Energy 4/3.
- (3) Intern. Af 79/11.
- (4) Novvel Observateur.
- (5) Financial Times, Aralık 18, 1979.
- (6) World Oil, Ocak 1980.
- (7) The Wall Street Journal, Aralık 12, 1979.
- (8) Opel Bull., 10-45.
- (9) OAPEC Bull., Ekim 1979.
- (10) New Times 48, 1979.
- (11) Petroleum Intelligence Weekly 19-5.
- (12) OAPEC Bull., Ekim 1979.
- (13) OPEC Review, III-3.
- (14) New York Times, 30 Aralık 1979.
- (15) OPEC Bull., 11-8.
- (16) OPEC Bull., 11-2.
- (17) World Oil, 15 Subat 1980.

ENERJİ HABERLERİ

KARADENİZ'DE KİYİÖTESİ PETROLÜ

Romanya Devlet Başkanı Ceaucescu Karadeniz'de kıyıda 130 km açıktaki sondajlarda petrole raslandığını bildirdi. Sondajlarda batı lisanslarıyla Romanya'da yapılmış donanım kullanıldı. SSCB'de Kırım'ın 70 km batısında kıyıda önemli bir petrol yatağı buldu. Boru hattı döşemesi bu yıl başlıyor.

KUZEY DENİZİ'NDEKİ SONDAJ PLATFORMU KAZASI

Mart ayında bir fırtına sonucunda batan Alexander Kielland sondaj platformunda 137 kişi yaşamını kaybetmiştir. Besgen biçimindeki bu sondaj platformundan halen 10 tane çalışmaları devam etmektedir. Kuzey denizinde son zamanlarda yüksekliği 250 m yi, ağırlığı 605 000 tonu aşan platformlar kullanılmaya başlanmıştır.

Bununla birlikte denizdeki sondaj kulelerindeki çalışma yeraltı madenlerine oranla 10 kez daha tehlikelidir. Günümüzde Kuzey Denizi'nde yaklaşık 20.000 kişi çalışmakta ve yılda 100 milyon ton petrol ile 50 milyar m³ doğal gaz çıkarılmaktadır.

TEKELLERİN PETROLE İLGİSİ YAYGINLAŞIYOR

Koç Holding'in petrol endüstrisine girmesinden sonra Eczacıbaşı ve Transtürk Holdingler de bir petrol birimi kurdu. Yüksel Önem ve Fehmi Aksaray'ın yönetim sorumluluklarını üstlendikleri bu şirketleri Sabancı Holding'in kurma girişiminde bulunduğu şirket izleyecek.

YUGOSLAVYA ŞEYL PETROLÜ ÜRETİYOR

Belgrad'ın 170 km güneyindeki Aleksinats petrol şeyli yataklarında varil 20 dolardan ucuz petrol üretilen bir tesis kuruluyor. 1982'de başlayacak olan üretim yılda 3 milyon tonu bulacak. Toplam 200 milyon ton şeyli petrolü üretilbileceği umuluyor.

1978'DE DÜNYA ENERJİ KULLANIMI

Dünya enerji tüketimi 1978 için % 2.1 arttı. BM verilerine göre doğal gaz tüketimi % 5.2, kömür % 2.1, petrol % 2.5 ve elektrik tüketimi % 2.5 arttı.

Kişi başına tüketim 1977'deki 2060 kg kömür eşdeğerinden 1978'de % 0.7 artarak 2074 kg'a çıktı. Kapitalist ülkelerde artış en az,

% 0.6. Bu ülkelerde kişi başına tüketim % 0.3 arttı. Bu düşüklük asıl olarak kömürdeki % 2.4'lük düşüştür kaynaklanıyor. Petrol tüketimi % 0.5, doğal gaz % 4.1 arttı. Geri kalmış ülkelerin tecimsel enerji tüketimi 1978'de % 5.2 arttı. Kişi başına tüketim de 437 kg'dan 449 kg'a yükseldi. Kömür % 2.2, petrol % 4.3, doğal gaz % 12.0 ve elektrik % 9.0'luk artışlarla sıralanıyor.

Sosyalist ülkelerdeki genel artışta % 5.1. Kişi başına artış 75 kg. Kömür tüketimi % 5.7, petrol 3.2, doğal gaz 6 ve hidrolik ve nükleer elektrik 8.9 arttı.

BM istatistikleri tecimsel enerji üretiminin % 0.8 artışla tüketimden daha yavaş arttığını gösteriyor. Kömür, doğal ve elektrik üretimi artarken petrol % 0.3 azalmış.

SSCB'NİN 1979 ENERJİ ÜRETİMİ

SSCB'nin 1979 yılı enerji üretimine ilişkin resmi sayılar yayınlandı :

Üretim	1978	1979
Petrol (milyon ton)	572	586
Doğal gaz (milyar metre küp)	372	407
Elektrik (milyar kWh)	1202	1239
Kömür (milyon ton)	724	719